

Ivyeo Vya Kuomvya Umu Kabuku Kakuti Swe Ina Klistu nu Mulimo Witu

MEI 4-10

IVYUMA IVYAYA UMWI IZWI LYAKWE LEZA | UTA- NDIKO 36-37

“Yosefu Yamuzuwilanga”

(Utandiko 37:3, 4) Izraeli watemilwe Yosefu ukuluta ana yakwe onsi, pa mulandu wakuti yamuvyalile Yosefu mu ukote. Wamusumile nu mwingila usuma wa makasa atali. ⁴ Lino aina yalola ukuti isi watemwa Yosefu ukuyaluta, yene pasipakumupata, iyata nu kuvwanga ningo nawe.

w14 8/1 mafwa 12-13

“Uvwini Ciloto Cino Ndosile”

Baibo ikaasuka ukuti: “Lino aina yalola ukuti isi watemwa Yosefu ukuyaluta, yene pasipakumupata, iyata nu kuvwanga ningo nawe.” (Utandiko 37:4) Limwi tungu-vwikisya uzuwa uno yakweti, nomba yatacisile ningo pa kuleka ukuti uzuwa wayatungulula. (Mapinda 14:30; 27:4) Uzye catala camucitikilapo, ukuya nu muvimbila pa mulandu wakuti umwi wapokelela ivintu vino mwalondesyanga? Mwaiusya aina yakwe Yosefu. Uzuwa walenzile yacite ivintu vino izile iyalanguluka sana pa cisila. Vino yacisile vikaiusyako Aina Klistu ukuti cacindama ‘kuzanga pamwi na yao akuzanga.’—Loma 12:15.

Yosefu wamanyile ukuti aina yakwe yamupasile. Uzye wafisanga umwingila lino ali umupipi na ina yakwe? Limwi nga welenginye ukulacita vivyo. Lusiyini ukuti Yakobo wamupiezile umwingila ukulangila ukuti wa mutemilwe. Yosefu walondanga isi aalola ukuti alatwalilila ukuya uwa cumi, fwandi lyonsi wazwalanga umwingila. Tungasambilila kuli vino vyamucitikile. Nanti icakuti Tata witu uwa kwi yulu ataya na kapatulula, insita zimwi akasolola aomvi yakwe yamwi yacumi nu kuyacitila ivisuma. Nupya, akalonda aomvi yakwe ukupusanako na antu amu insi aya ni miyele iipe. Wakwe vino umwingila wakwe Yosefu wali uiyele, imiyele isuma ino Aina Klistu acumi yakwata ikayapusanya uku yantu amu nsi. Nupya cii, cikalenga antu amu nsi ukuya nu zuwa nu kuyapata. (1 Petulo 4:4) Uzye Umwina Klistu alinzile ukuifisa ukuti umuomvi wakwe Leza? Awe foo—Yosefu atatazile afisapo umwingila wakwe.—Luka 11:33.

(Utandiko 37:5-9) Lyene lino Yosefu walotwela aina yakwe ciloto, yamupata nu kuluta. ⁶ Yosefu avwanga ati, “Uvwini ciloto cino ndosile.” ⁷ Twali tuli ku vyalo swensi tukunyepa myanzi ya ngano, lyene umwanzi wane iwimilila, wololoka ni myanzi inu nayo iimilila izingulwike umwanzi wane nu kuufukamila.” ⁸ Lyene aina yamukanya yati, “Ele yasole! Uzye welenganya ukuti wewe ulatuteeka? Uzye

wewe ungaya umwene witu?” nga yamupata ukuluta pa mulandu wa viloto ni milandile yakwe. ⁹ Nupya Yosefu alota ciloto nacuze, nga anena aina yakwe ati, “Inalota nkulola ilanzi, umwezi, nga ni ntanda ikumi na longa vikumfukamila.”

(Utandiko 37:11) Aina yakwe Yosefu yaya nu uzuwa panoi, lelo isi wene acisunga mu mwenzo.

w14 8/1 ifwa 13 map. 2-4

“Uvwini Ciloto Cino Ndosile”

Iviloto vyafumile kuli Yeova Leza. Vyali i viloto vya usowelo, nupya Leza walenzile ukuti Yosefu alondolole upiliulo wa viloto. Fwandi tungati, Yosefu wali nu kucita wakwe vino ya kasesema aizile iyayako pa cisila yacitanga pa kulanda mazwi yakwe Leza nu upinguzi ku yantu acitanga iviipe.

Yosefu wanenyile aina yakwe umu mucenjelo ukuti: “Uvwini ciloto cino ndosile.” Aina yakwe yuvwile muno iciloto calozile nomba yatatemilwe nanti apanono. Fwandi yamwaswike iyati: “Uzye welenganya ukuti wewe ulatuteeka?” Nupya Baibo ikati: ‘lyene iyamupata ukuluta pa mulandu wa viloto ni milandile yakwe.’ Lino Yosefu walondolwelile isi na ina yakwe ciloto cakwe cili, ivintu vipiileko. Tukawelenga ukuti: “Lelo isi amukalipila ati, ‘Ala! Wee! Uzye cico cili ciloto cino ungatuneena? Uzye ukwelenganya ukuti nyoko na anyonko, nga nani tulakufukamila?’” Lelo Yakobo watwalilile ukwelenganya sana api lyasi lii. Uzye ale Yeova walanzyanyanga nu mwance wii?—Utandiko 37:6, 8, 10, 11.

Yosefu atali ali muomvi wakwe Yeova uwa kutandikilapo nanti uwa kusyalikizyapo ukulanda amazwi ya usoowelo ali nu kuloleka kwati au fi nupya ali nu kulenga yatandike uku muzunya. Yesu u walanzilepo sana pa mazwi ya ausoowelo, nupya wanenyile alondezi yakwe ukuti: “Ndi yanzunyizye, namwe kwene yalamuzunya.” (Yoane 15:20) Aina Klistu yonsi yangasambilila ivingi kuli vino uwacance Yosefu wali nu utailo nupya umusipe.

(Utandiko 37:23, 24) Walanga Yosefu wafika ku ina yakwe, yamuvuta, yalepola nu mwingila wakwe kwene usuma uno wazwite, ²⁴ nga yamusenda yaya yamusumbila mu cifula muno mutali amanzi.

(Utandiko 37:28) Lino aculuzi aina Midyani iza, aina yakwe yafumya Yosefu mu cifula umutali amanzi nga yamukazya ku ina Isumeli pa mpiya zyakwe siluva ukulingana amakumi yaili, nga nayo yamusenda ku Ejipti.

Ukuvwikisya Sana Ivyaya Umu Malembelo

(Utandiko 36:1) Yaa ali ana amu mupanda wakwe Esau nanti Edomu.

it-1 ifwa 678

Edomu

Edomu [Ciyenzu], **Aina Edomu**

Edomu i zina lyakwe ciili lino Esau mpundu muze wakwe Yakobo wapeezilwe. (Utan. 36:1) Wapeezilwe izina lii pa mulandu na vino wakawizye uyeli nu *musunyi uyenzu*. (Utan. 25:30-34) Lino Esau waviilwe wali umu-yenzu (Utan. 25:25), nupya antu aalolekanga wakwe Esau izile yavula sana uku ncende kuno waile aikala lino wakuzile.

(Utandiko 37:29-32) Lino Lubeni waswilile ku cifula ku kulengula, azana Yosefu asimo, nga alepola vizwalo vyakwe, kulanga ulanda. ³⁰ Aswilila ku ina yakwe ati, “Mulumendo asimo mu cifula, ndimwandi nga namacita uli?” ³¹ Lyene yakoma imbuzi, yatumpika mwingila wakwe Yosefu mu wazi wa mbuzi. ³² Lyene yatwala mwingila kuli isi, nga yavwanga yati, “Twatituzana mwingila uu, uzye ungaya umwingila wa mwana wako umonsi?”

it-1 mafwa 561-562

Ukusunga

Ndi cakuti kacema walanda ukuti aalasunga nanti ukucingilila ufyo, walangililanga ukuti watazumila ukulingana ni sunde ukuti aalasakamala inyama zizyo. Nupya waneenanga umwineco wanyama ukuti aalazilisya nupya pasi ilaponga, nu kumuneena ukuti wali nu kulipila ndi cakuti inyama iliyonsi yaponga. Nanti ciye vivyo, aatakwatanga umulandu muli vyonsi vino vyacitika, pano isunde lyandanga ukuti kacema aatakwatanga umulandu ndi cakuti kwacitika vimwi vino atanga acitepo icili consi, wakwe ndi cakuti inyama zyazanzwa ni vilyanyi. Nomba pakuti yatamupeela umulandu, wali nu kukwata vimwi ivyakusininkizizyapo, ivili wakwe, ciputulwa cimwi ica nyama ifwe. Ndi cakuti umwineco wanyama wasininkizya ukuti icacumi inyama yatiliwa, lyene atali nu kupeela kacema umulandu.

Isunde lilimwi kwene Iyaomviwanga nu ku vikwatwa vino umwi wapeelwa, nu mu ndupwa kwene, wakwe, umonsi umukalamba pali yonsi u wapeelwanga umulimo wa kusakamala atowakwe. Fwandi tunguvwikisya umulandu uno Lubeni umwana umukalamba wakwe Yakobo walondelanga sana ukucingilila Yosefu lino aina yakwe yalondanga uku mukoma, wakwe vino pa Utandiko 37:18-30 pakalanda. Walanzile ukuti: “Lekini tutamukoma. . . . ‘mutamucisa.’ . . . avwanga vii pano kuteyanya kwakwe ukwakuti angamutuula ku ina, amuwezezye kuli isi.” Nupya lino Lubeni waile azana ukuti Yosefu asimo, uvwile sana uyi icakuti “alepola vizwalo vyakwe” alino apunda ati: “Mulumendo asimo mu cifula, ndimwandi nga namacita uli?” Wamanyile ukuti aliwe alapeelwa umulandu ndi cakuti Yosefu waponga. Pakuti yatapeelwa umulandu,

aina yakwe yaomvizye umucenjelo nu kuyaneena isi ukuti Yosefu wataliwa ni cilyanyi. Yacisile vivyo lino yatozile umwingila wakwe iyaulepola nu kuutimpika umu wazi wa mbuzi. Lyene yatwazile umwingila uu kuli Yakobo isi nupya kapingula u wakweti maka, u wapingwile ukuti Lubeni atakweti umulandu, pa mulandu nu mwingila uno yamutwalile calenzile Yakobo asininkizye ukuti Yosefu wafwile. —Utandiko 37:31-33.

Kuwelenga Baibo

(Utandiko 36:1-19) Yaa ali ana amu mupanda wakwe Esau nanti Edomu. ² Esau watwite anaci amu Kenani. Pali Ada umwana wakwe Eloni mwina Hiti. Oolibama umwana umwanaci wakwe Anaa wali umwana wakwe Zibeoni mwina Hivi. ³ Nga na Basemati umwana umwanaci wakwe Isumeli nupya kaci wakwe Nebayoti. ⁴ Ada wavyalile Esau Elifazi, Basemati waviile Leweli. ⁵ Oolibama waviile Yeusyi, Yalamu na Kola. Yaa ali ana aonsi yakwe Esau yano yamuvyalile mu mpanga ya Kenani. ⁶ Lyene Esau atoola aci yakwe pamwi na ana aonsi na anaci na antu yonsi amu ng’anda yakwe, pamwi ni viteekwa vyakwe, ni vyuma vyonsi vino walonsile mu Kenani, nga apita afumapo aya ku cifulo cuze ataluka Yakobo mwina mwakwe. ⁷ Pano waweni ukuti incende ino yalipo pamwi na Yakobo yacepa mulandu uno oili yali ni viteekwa vivule cuze. ⁸ Acino lyene Esau (kuli kuti Edomu) aya aikala mu Seili impanga ya myamba. ⁹ Yaa ali amu mupanda wakwe Esau, cikolwe ca ina Edomu mu mpanga ya myamba ya Seili. ¹⁰ Na ya ali mazina ya ana aonsi yakwe Esau. Elifazi uwavilwe muli Ada, na Leweli uwavilwe mu Basemati. ¹¹ Ana aonsi yakwe Elifazi a Temani, Omali, Zefo, Gatamu na Kenazi. ¹² Timinaa, uwali umuci namuze wakwe Elifazi, nawe waviile Amaleke. Yao ali izikulu yakwe Ada umuci wakwe Esau. ¹³ Ana aonsi yakwe Leweli a Naati, Zela, Syama na Miza. Yao ali aizikulu yakwe Basemati umuci wakwe Esau. ¹⁴ Ana aonsi yakwe Esau yano waviile muli Oolibama umwana umwanaci wakwe Anaa, umwana umonsi wakwe Zibeoni, a Yeusyi, Yalamu, na Kola. ¹⁵ Yaa ali amu panda wakwe Esau aizile yaya intunguluzi: Amwi yeli lyakwe Elifazi ali ntunguluzi yali a Temani, Omali, Zefo, Kenazi, ¹⁶ Kola, Gatamu, na Amaleke. Yao ali ntunguluzi izyafumile mu mupanda wakwe Elifazi mu mpanga ya Edomu. Yali aizikulu yakwe Ada, umuci wakwe Esau. ¹⁷ Yaa ali ana aonsi yakwe Leweli umwana wakwe Esau. Ali intunguluzi aya: Naati, Zela, Syama na Miza. Yali ali ntunguluzi mu ana yakwe Leweli mu mpanga ya Edomu. Yali aizikulu yakwe Basemati umuci wakwe Esau. ¹⁸ Yaa ali ana aonsi nupya intunguluzi yano Esau waviile muli Oolibama: Yeusyi, Yalamu, na Kola. Yaa ali ntunguluzi zino Esau wamuvyalile kuli Oolibama umuci wakwe nupya umwana wakwe Anaa. ¹⁹ Yaa onsi, yali ana yakwe Esau (nanti Edomu) nupya yali intunguluzi.

IVYUMA IVYAYA UMWI IZWI LYAKWE LEZA | UTA-NDIKO 38-39

“Yeova Atatazeyezile Yosefu”

(Utandiko 39:1) Ndakai Yosefu ala yamusenda ku Ejipiti wenga wamuli yacilolo yakwe Falao, uwali intunguluzi yakwe yakalolela ya kwisano kwakwe Falao, wamukazile ukufuma ku ina Isumeli amulesile ku Ejipiti.

w14 11/1 ifwa 12 mapa. 4-5

“Uzye Lyene Ningacita Uli Cintu Caipa Ndi Cii?”

“Ndakai Yosefu ala yamusenda ku Ejipiti wenga wamuli yacilolo yakwe Falao, uwali intunguluzi yakwe yakalolela ya kwisano kwakwe Falao, wamukazile ukufuma ku ina Isumeli amulesile ku Ejipiti.” (Utandiko 39:1) Umu mazwi sile yakwene anono, Baibo ikatwazwa ukwelenganya pali vino Yosefu, umulumendo uwacance uvwile uyi lino yaile iyamukazya nupya. Wali wa civiya icitacindime. Elenganyini vino cali lino Yosefu wapitanga nu musambazi wakwe umupya, intunguluzi yakwe yacilolo ya kwisano lya mu Ejipiti, ala yakupitisa umu miseo ya mu musumba umwali na ma maliketi aingi pa kuya ukung’anda.

Lino Yosefu wafisile uku ng’anda ya musambazi wakwe, waweni ukuti kwapusine sana na kuno wakuliile. Wakuliile umu lupwa ulwa kuukangakuukanga ulwikalanga sile umu matenti nupya yali a kacema ya ufyo wa mfwele. Uku Ejipiti, antu ali wakwe Potifa ikalanga umu mang’anda asuma, aapente ningo. Aakaimbulula ivintu vya mpiti yalondolola ukuti Aina Ejipiti yatemilwe ivimelwa ivitekete, ukulema imiti pa ng’anda nupya ya panganga umwa kusungila manzi akuomvya pa ku kontelela matete, sanga, ni miti yuze ikalondeka sana amanzi. Yakuulilanga ama ng’anda yamwi umu ncende umwali maluwa asuma na manzi, yasyanga ni ncende zimwi pakuti apano umuza usuma waingilila, mawindo aakulu, ni miputule iingi, ukwikako nu mutule wakuliilamo ukulu ni miputule ya yaomvi.

(Utandiko 39:12-14) “Muka Potifa aya amutinta ikoti lyakwe ati, “Iza ku musanzi wane.” Lelo Yosefu amufyumbutuka, autukila apanzi, nga umwanaci asyala ni koti mu minwe. ¹³ Lino umuci wakwe Potifa walola kuti utukila panzi wamusila ikoti mu minwe, ¹⁴ Aama aomvi aombanga mu ng’anda nga avwanga ati, “Lolini ci! Uwene waleta Muyuda wi mu ng’anda itu kati aize aatuzewanya. Wali wiza ku muputule wane ati tulale nawe.”

(Utandiko 39:20) Alema Yosefu amwika mu ng’anda yaminyololo kuno umwene wasungilanga anyepwe akuno Yosefu aikala.

w14 11/1 mafwa 14-15

“Uzye Lyene Ningacita Uli Cintu Caipa Ndi Cii?”

Twamanyako panono pali vino vyacitikanga umu vifu-

ngo uku Ejipiti pa nsita iyaa. Aakaimbulula ivintu vya mpiti yazanyile vimwi ivyononike umu vifungo kwene viii —uku nkoleelo vyalolekanga kwati icimuti nupya vyakweti umwakusungila afungwa ni minyololo. Pa cisila Yosefu walondolwile incende iyaa ukuomvya amazwi aakapiliula ukuti ‘cifula’ uku kulangilila ukuti i ncende iitakweti uluswepo nanti ivisuma ivili vyonsi uku muntu uwalimo. (Utandiko 40:15) Umwi buku lya Masamu tukawelenga pali Yosefu ukuti: “Yamunye file amaulu mu minyololo, nu kwika insingo yakwe umwi koli lya cela.” (Masamu 105: 17, 18) Insita zimwi, Aina Ejipiti yanyepelelanga afungwa amakasa ukwitundu; nu kuikila ikoli lya cela umu nsingo. Yosefu wacuzile sana nanti icakuti atakweti umulandu uli onsi.

Ni cacizilemo icakuti, watwalilile ukucula. Baibo ikalondolola ukuti Yosefu ‘watwalilile ukusungilwa umu ng’anda yaminyololo.’ Wikazile imyaka iingi umu cifulo kwene cii ciipisye! Nupya Yosefu atamanyile ndi cakuti yali nu kumufumya umu cifungo. I cani icamwazwile ukukana-toovoka na lino waweni ukuti amanda yano waculanga yakuya yakuvulilako sile?

Baibo ikaasuka ukuti: ‘Yeova wacingililanga Yosefu nga nu kumupolelela.’ (Utandiko 39:21) Kutaya cifungo, nanti iminyololo, ingalenga Yeova ate ukulanga ukutemwa uku yantu yakwe. (Loma 8:38, 39) Tungelenganya pali vino Yosefu walondolwelanga lya wakwe uwa kwiyulu vyonsi ivyamucuzya umwi pepo alino na vino wapokelelanga umutende nu kutekeziwa vino “Leza ali ntulo ya kutekeziwa konsi” aangatupeela sile. (2 Kolinto 1:3, 4; Filipi 4: 6, 7) I vyani na vyuze vino Yeova wacitiile Yosefu? Tukawelenga ukuti Yeova walenzile “kalinda wa anyepwe umukalamba azangila muli Yosefu.”

(Utandiko 39:21-23) Lelo Yeova wacingililanga Yosefu nga nu kumupolelela. Cii, calesile kuti kalinda wa anyepwe umukalamba azangila muli Yosefu. ²² Caleka kalinda wa anyepwe umukalamba aika Yosefu pali ukangalila wa anyepwe yauze onsi. Amupa amaka akulolela vyonsi vyacitikanga mu ng’anda yaminyololo. ²³ Kalinda wa anyepwe acefya nu kwangalila, nga vyonsi vyali mu makasa yakwe Yosefu pano Yeova wacingililanga Yosefu nu kulenga kuti vyonsi vino wacitanga vyamuzipila.

w14 11/1 ifwa 15 pala. 2

“Uzye Lyene Ningacita Uli Cintu Caipa Ndi Cii?”

Baibo ikaasuka ukuti: ‘Yeova wacingililanga Yosefu nga nu kumupolelela.’ (Utandiko 39:21) Kutaya cifungo, nanti iminyololo, ingalenga Yeova ate ukulanga ukutemwa uku yantu yakwe. (Loma 8:38, 39) Tungelenganya pali vino Yosefu walondolwelanga lya wakwe uwa kwiyulu vyonsi ivyamucuzya umwi pepo alino na vino wapokelelanga umutende nu kutekeziwa vino “Leza ali ntulo ya kutekeziwa konsi” aangatupeela sile. (2 Kolinto 1:3, 4; Filipi 4:

6, 7) I vyani na vyuze vino Yeova wacitiile Yosefu? Tukawelenga ukuti Yeova walenzile “kalinda wa anyepwe umukalamba azangila muli Yosefu.”

Ukuvwikisya Sana Ivyaya Umu Malembelo

(Utandiko 38:9, 10) Lelo Onani amanya ukuti ana yano yalavyalwa yatalaya ana yakwe. Caleka lyonsi lino wakomana nu umuci wakwe silenzi pa musanzi, wafutilanga ukunzi pakuti atavyalila silenzi ana. ¹⁰ Vii vino wacitanga vitazanzizye Mwene. Caleka Yeova amukoma nawe kwene.

it-2 ifwa 555

Onani

(Onani) [izina ilikasenula ukuti ‘amaka, amaka yonsi’].

Wali u mwana wakwe ciili wakwe Yuda umu mwana umwanaci wakwe Syuwa umwina Kenani. (Utan. 38:2-4; 1 Mila. 2:3) Lino Yeova wakomile Ele isilenzi wakwe Onani atakweti umwana, Yuda wanenyile Onani ukutwala Tamala, umuci wakwe isilenzi pakuti amuvyalile ana. Ndi cakuti umwana umonsi waloleka atali nu kuya u wakwe Onani, nupya yali nu kumupeela ivyaupyanyi vyonsi vino iyeli lyakwe Ele lyali nu kupyana; nomba ndi cakuti umwana umonsi ataloliike, Onani u wali nu kupeelwa ivyaupyanyi vivyo. Lyonsi lino Onani wapanga icupo na Tamala, “wafutilanga ukunzi pakuti atavyalila silenzi ana.” Kucita vii kusipiliula ukuti Onani wacinyanga ivya nzwalo, pano Baibo ikalanda ukuti: ‘lyonsi lino Onani wapanga icupo na Tamala, wafutilanga ukunzi pakuti atavyalila silenzi ana.’ Nga akupanga icupo na mulamu wakwe, mu cifulo ca kufumizya amanzi ya uvyazi umu mwili wakwe mulamu wakwe, Onani wene ononelanga amanzi yakwe pansu ku mufulo sile. Pa mulandu nu kukanauvwila isi, ukuya sana na ukaitemwe, alino nu kukanacindika mapekanyo yakwe Leza a cupo, nawe kwene Yeova wamukomile ukwaula ukuti akwate umwana.—Utan. 38:6-10; 46:12; Mpe. 26:19.

(Utandiko 38:15-18) Lino Yuda walola umwanaci wii, aelenganya ukuti acizelele, pano wavimbile ku mutwe. ¹⁶ Yuda atamanyile ukuti anyinavyala. Acino apalama aya kumbali ya museo kunoli, amunena ati, Iza kuno, ndale nawe. Mwanaci wilya amuzuza ati, “Uzye umandipila cani?” ¹⁷ Aasuka ati, Indi nu kukutumila kafwele kamu viteekwa vyane. Mwanaci ati, “Icisuma, cikulu unsile cimwi cakwe kamukole ukufika lino ulantumila imbuzi.” ¹⁸ Yuda azumila ati, “Icisuma, nga icani cino namakusila?” mwanaci wilya aasuka ati, “Usye impalata yako kumwi nu musipi wakweyo nga ni ntuwa ino ukapitila.” Nawe amusila vyonsi. Caleka amumanya, nga Tamala asenda indilwa.

w04 1/15 ifwa 30 mapa. 4-5

Mauzyo Yano Aakawelenga Yakauzya

Yuda waluvyanyizye pali vino atazumilizye umwanakwe

Syela ukutwala Tamala. Nupya wapangile ni cupo nu mwanaci wino walolanga kwati a cizelele wa pi tempele. Vii vyapusine sana nu kulonda kwakwe Leza ukwakuti, umonsi alinzile sile ukupanga icupo na wino watwalana nawe. (Utandiko 2:24) Umu cumicumi, Yuda atapanzile icupo na cizelele. Lelo waposile Shela umulimo wakuvyalila isilenzi umwana na cii calenzile avyale ana.

Fwandi na Tamala kwene atacisile uzelele. Ya mpundu aonsi yano wakweti yatali ana ya mu uzelele. Lino Boazi umwina Betelemu watwazile Luti umwina Moabu pakuti avyalile umwina wakwe umwana, aikolo ya mu Betelemu yalanzile ivisuma pali Pelezi, umwana umonsi wakwe Tamala lino yanenyile Boazi iyati: ‘Ukupitila mu ana yonsi yano Yeova alakupeela mu mukazyana wii, si yangala yakaye wa ana yakwe Pelezi, wino Tamala wavyalile Yuda.’ (Luti 4:12) Pelezi waya pa vikolwe vyakwe Yesu Klistu. —Mateo 1:1-3; Luka 3:23-33.

Kuwelenga Baibo

(Utandiko 38:1-19) Pa nsita ilya Yuda apaatuka afuma ku ina yakwe, apita aya aikala na Hila mwina musumba wa Adulamu. ² Kuku Yuda akuno yamanyana nu mwanaci mwina Kenani, amutwala. Isi wa mwanaci wali a Syuwa. ³ Lyene umuci wakwe Yuda asenda indilwa, nga avyala umwana umonsi, nga Yuda amutemela izina ati Ele. ⁴ Nupya asenda indilwa nayuze, avyala umwana umonsi amutemela izina ati Onani. ⁵ Nupya kwene avyala umwana umonsi, amutemela izina ati Syela. Yuda wikalanga ku Kezibu lino Syela wavilwe. ⁶ Yuda alondela Ele iyeli lyakwe umwanaci wakatwala, ni zina lyakwe a Tamala. ⁷ Misango yakwe Ele, umwana iyeli wakwe Yuda, itazanzizye Mwene. Caleka Yeova amukoma. ⁸ Lyene Yuda anena Onani ati, “Pyana solenzi, utoole umuci wakwe kuti munoli umuvyalile ana ndi vino caya mu lutambi, kuti izina lyakwe solenzi litakalowe.” ⁹ Lelo Onani amanya ukuti ana yano yalavyalwa yatalaya ana yakwe. Caleka lyonsi lino wakomana nu umuci wakwe silenzi pa musanzi, wafutilanga ukunzi pakuti atavyalila silenzi ana. ¹⁰ Vii vino wacitanga vitazanzizye Mwene. Caleka Yeova amukoma nawe kwene. ¹¹ Alino Yuda anena nyinavyala wilya Tamala ati, “Utale uswilile ku mwinu nga mukamfwilwa kufika lino Syela umwana wane umonsi, muto wa afwe akakule.” Wavwanzile vii pa mulandu wa ntete zyakuti ndi wamupyanike nawe kwene angafwa wakwe vino yasilenzi yafwile. Caleka Tamala aswilila kwakwe isi. ¹² Lino papita myaka umuci wakwe Yuda, uwali umwana umwanaci wakwe Syuwa afwa. Lino Yuda wamala kulosya umuci wakwe, aliwe nu muze Hila mwina Adulamu, yaya ku Timinaa kuno yasenyanga imfwele amavumbu. ¹³ Umwi wanenyile Tamala ati, “Sovyala akuya ku Timinaa kuno yakasenya imfwele amavumbu.” ¹⁴ Tamala azula insalu zya umfwilwa zino wazwalanga, azwala zyuze avimbala nu ku mutwe, aya

aikala ku mpongolo ya Enaimu, umusumba waya lwamu museo uwaya ku Timinaa. Tamala wamanyile ningo uku-ti pa nsita ilya Syela wakula nanti walanga atalapelwe kunoli kumupyana. ¹⁵ Lino Yuda walola umwanaci wii, ae-
nganya ukuti acizelele, pano wavimbile ku mutwe. ¹⁶ Yuda
atamanyile ukuti anyinavyala. Acino apalama aya kumbali
ya museo kunoli, amunena ati, Iza kuno, ndale nawe.
Mwanaci wilya amuuzya ati, “Uzye umandipila cani?”
¹⁷ Aasuka ati, Indi nu kukutumila kafwele kamu viteekwa
vyane. Mwanaci ati, “Icisuma, cikulu unsile cimwi cakwe
kamukole ukufika lino ulantumila imbuzi.” ¹⁸ Yuda azumila
ati, “Icisuma, nga icani cino namakusila?” mwanaci wilya
aasuka ati, “Usye impalata yako kumwi nu musipi wa-
kweyo nga ni ntuwa ino ukapitila.” Nawe amusila vyonsi.
Caleka amumanya, nga Tamala asenda indilwa. ¹⁹ Lyene
Tamala akatuka, apita aya azula cino wazwite nga azwa-
la insalu zya umfwilwa.

MEI 18-24

IVYUMA IVYAYA UMWI IZWI LYAKWE LEZA | UTA- NDIKO 40-41

“Yeova Wapususya Yosefu”

(Utandiko 41:9-13) Lyene mukulu wakwe yakatumikila ya
lwako lwakwe waini ku mwene anena Falao ati, “Musa-
mbazi ndinzile njilongwele vino naluvyanya. ¹⁰ Insita imwi
we musambazi Falao wakalipile aomvi yako, ulema muku-
lu wakwe yakapanga ya mikate nga nani kwene, utunyepa
utuyalila mu ng’anda yaminyololo. ¹¹ Usiku uli umwi cila
wenga munotuli walosile ciloto, nga cila ciloto cali na
muno ciile. ¹² Mulumendo Muebulai apano wali, mu-
zya wa mukulu wakwe kalinda wa ng’anda yaminyololo.
Lino twamulondolwile viloto vitu, nawe ailula viloto vitu,
atunena cila muntu muno ciloto cakwe ciile. ¹³ Nga vintu
vyatucitikile kulinga navino wilwile. Nemo imunswilizya pa
ncito nu unji nawe imumunyonga.”

w15 2/1 ifwa 14 mapa. 4-5

“Uzye Asi A Leza Aakapeela Ukwiluka Konsi Ukwu Viloto?”

Limwi katumikila wa lwako lwakwe waini wiliile Yosefu, lelo
Yeova atamwiliile. Uwanda umwi usiku, walenzile ukuti
Falao alote iviloto viili vino atatazile ailila. Umu ciloto
cakutandikilapo, umwene waweni ing’ombe 7 iziine ziku-
fuma umu luzi lwa Nailo, lyene waweni ni ng’ombe 7
izyonde iziipe. Ing’ombe izyonde zyaliile ing’ombe izi-
ine. Lyene Falao walosiile misakinta ya ngano isuma.
Nomba waweni imisakinta na yuze 7 inyale nupya ifoo-
ke, ikumiila misakinta isuma. Akatondo Falao wazyusile
ala atasakamikwa pa viloto vino walosile, fwandi wami-
le impanda amano zyakwe na ya simapepo aomvyanga
amaleele kuti yamulondolwile iviloto vyakwe. Nomba ya-
fizilwe. (Utandiko 41:1-8) Tutamanya ndi cakuti iviloto

vii vyayazungwisye nanti yalondololanga ivipusanepusa-
ne. Vyonsi vino yalanzile vitamuzanzizye—nomba nanti
cali vivyo, walondesyanga ukumanya upiliulo wa viloto
vyakwe.

Lyene pa cisila katumikila wa lwako lwakwe waini wiwisye
Yosefu! Kampingu yakwe yalenzile ukuti aiusyze zuwazu-
wa, nupya wanenyile Falao pa mulumendo wii u wacance
uwali umu cifungo wino walondolwile iciloto cakwe na ca-
kwe kapanga wa mukate imyaka iili ukucisila. Lilyo kwene
sile, Falao watumile akuya fumya Yosefu umu cifungo.
—Utandiko 41:9-13.

(Utandiko 41:16) Yosefu azumila ati, “Nemo ntangacita
cico, lelo Leza amapeela wilulo usuma kuli Falao.”

(Utandiko 41:29-32) Kulaya ivyakulya ivivule cuze mu
mpanga ya Ejipiti pa myaka cinimbali. ³⁰ Pa cisila ca mya-
ka iyo, kulaya cipowe pa myaka cinimbali mu Ejipiti, ni
myaka iyo isuma italiusiwa ukuti yaliko awe, nga ni ci-
powe cilonona mpanga. ³¹ Imyaka cinimbali ya vyakulya
vivule antu yataliusya pa mulandu wa cipowe icilapo-
na, icilipisya cuze. ³² Mulandu uno iciloto ciizile kunuli
umu nzila ziili, musambazi Falao, a pakuti cikulange vino
umwene Leza aliwe wateyanya cii, na kuti asininkizye uku-
ti ali nu kucicita mu kasita kakwene kakwiza.

w15 2/1 mafwa 14-15

“Uzye Asi A Leza Aakapeela Ukwiluka Konsi Ukwu Viloto?”

Yeova watemwa antu aicefye, aya ni cisinka, fwandi ali
mulandu uno walengiile Yosefu ukwiluka ivintu vino antu
ya mano na ya simapepo yafizilwe ukwiluka. Yosefu wala-
nzile ukuti iviloto viili vino Falao walosile vyakweti upiliulo
uli umwi. Yeova walenzile ukuti Falao alote imiku iili paku-
ti asininkizye ukuti Leza aliwe ‘wateinye icintu cii’—nupya
wali nu kufikilizya ukulonda kwakwe. Ing’ombe iziine ni
misakinta ya ngano ikulu nupya ice vimililangako imya-
ka 7 ino umu Ejipiti mwali nu kuya ivyakulya iviingi, lyene
Ing’ombe zyonde ni misakinta ya ngano inyale nupya
ifooke vyalangililanga imyaka 7 iya cipowe iyali nu kulo-
ndelega pa myaka ino kwali sana ivyakulya. Kwali nu kuya
ni cipowe umu mpanga yonsi.—Utandiko 41:25-32.

(Utandiko 41:38-40) Nga Falao auzya yacilolo yakwe
ati, “Aukwi kuno tungazana umuntu wa musango ndi wi,
akweti umupasi wakwe Leza?” ³⁹ Falao anena Yosefu ati,
“Pakuti Leza watakusokolwela vii, kusi nanti wenga akweti
ukumanya kuu nanti amano ukukuluta. ⁴⁰ Nakucita ukuya
mulasi wa mpanga yane, na antu yane yalayela amasu-
nde yako. Ndakuluta sile pa mulandu wakuti nene indi
mwene wa mpanga yonsi ya Ejipiti.

w15 2/1 ifwa 15 pala. 3

“Uzye Asi A Leza Aakapeela Ukwiluka Konsi Ukwu Viloto?”

Falao wafikilizye vino walavile. Lilyo kwene sile Yosefu

yamuzwisile umwingila usuma. Falao wamuphezile na kakuzwala umu nsingo kakwe zaabu, imbalaminwe yakwe ya cimanyililo ca usambazi, iceleta lyakwe ilya wene, nupya wamuphezile amaka umu mpanga yonsi iya Ejipti nu kucita vyonsi vino walanze. (Utandiko 41:42-44) Uwanda kwene uwa, Yosefu wafumile umu cifungo aya nu kwisano. Pa kutandika wali umufungwa, lelo wizile aya inkonkani yakwe Falao mpaka na lino wafwile. Na cii cikalangilila ukuti Yosefu wataile sana Yeova Leza! Yeova waweni vino yafyenganga umuomvi wakwe pa myaka iingii. Waombiile pa ntazi ii pa nsita isuma nupya umu nzila isuma. Yeova atalondanga sile ukulungika iviipe ivyacitikile Yosefu lelo walondanga nu kucingilila uluko lwa Ina Izraeli ulwali nu kuyako uku nkoleelo. Tulalola vino Leza wacisile vivyo umu vipande ivili uku nkoleelo umu ciputulwa kwene cii.

Ukuvwikisya Sana Ivyaya Umu Malembelo

(Utandiko 41:14) Lyene Falao apeela ilamulo kuti yalete Yosefu, nga yamuleta zuwa ukufuma ku ng'anda yaminyololo. Alino pacisila cakumupela inyele azula ivizwalo vya anyepwe azwala usaka, nga aiza kuli Falao.

w15 11/1 ifwa 9 mapa. 1-3

Uzwe Mwamanyapo Uli?

U mulandu ci uno Yosefu wapelile inyele lino atatala waya umu kulola Falao?

Ukulingana na vino tukawelenga umwi buku lya Utandiko, Falao walanze ukuti yalete Yosefu umu Yebulai zuwazuwa pakuti aize amulondolwele iviloto ivyamucuziye. Apa nsita iyaa, ala Yosefu wanyepwa pa mwaka iingi. Nanti icakuti Falao walondanga ukuti Yosefu aye zuwa kuli aliwe, Yosefu watazile aapela inyele. (Utandiko 39:20-23; 41:1, 14) Vino uuwalemvile ibuku lya Utandiko walanda na pa kantu akanono kano Yosefu wacisile, cikalangilila ukuti Yosefu wamanyile intambi zya Ina Ejipti.

Ukuteeka ivilezu kwali sile ningo umu mpanga izingi, ukuwikako nu ku ya Yebulai. Nomba ibuku lyakuti McClintock and Strong's *Cyclopedia of Biblical, Theological, and Ecclesiastical Literature* lyalanzile ukuti: 'aina Ejipti sile aliyano yakanyanga ukuteeka ivilezu.'

Uzwe yapelanga sile ivilezu? Magazini imwi iyakuti *Biblical Archaeology Review* yalondolola ukuti: pa kuzevya kwa ntambi zimwi ukwayangako umu Ejipti, ndi cakuti umonsi akuya umukulola Falao walondekwanga ukuloleka kwati akuya umwi tempele. Fwandi pa mulandu kwene uu, Yosefu walondekwanga ukupela inyele zyakwe zyonsi uku mutwe nu ku mwili onsi.

(Utandiko 41:33) "Caleka ndakai mwene wakwisaci ulinzile ukutoola umuntu mulamoke wa mano nu kuma-

nyikisya kwa kulola ivyankolelo, awino ulasike ukangalila mu mpanga ya Ejipti."

w09 11/15 ifwa 28 pala. 14

Ukulangizya Imiyele Isuma Nga Aomvi Yakwe Leza

¹⁴ Avyazi aingi asepanga Leza aliko lino ivyalumbulwa muli Baibo vyacitikanga, yasininkizyanga ukuti anao yasambilila ivyakulanga umucinzi apa ng'anda. Lolini inzila ino Abulaamu na Isaki yalangilemo umucinzi lino yalanzanyanga iyaya apa Utandiko 22:7. Yosefu nawe kwene walangilile ukuti wasambilizwe ningo na avyazi yakwe. Lino wali umu cifungo, wali sana nu mucinzi uku yafungwa yauze. (Utan. 40:8, 14) Amazwi yano waomvizwe lino walananzanyanga na Falao yakalangilila ukuti wasambilizwe ivyakulanzanyanga nu muntu uwakwata icifulo icikalamba.—Utandiko 41:16, 33, 34.

Kuwelenga Baibo

(Utandiko 40:1-23) Uwanda umwi katumikila wa lwako lwakwe waini ku mwene nga na muze uwapanganga imikate kwisano, iyaluvyanya ku musambazi wao, umwene waku Ejipti. ² Falao asoka pa yaomvi ya oili, mukulu wakwe yakangalila ya lwako lwakwe waini na kapanga wa mikate. ³ Caleka yayayalila mu ng'anda yakwe kalinda mukulu wa ng'anda yaminyololo umwali Yosefu. ⁴ Kalinda mukulu ayapeela Yosefu ukuyaombela. Yali mu ng'anda yaminyololo amanda avule. ⁵ Usiku umwi mu ng'anda yaminyololo katumikila wa lwako lwakwe waini na kapanga wa mikate kwisano kwa mwene waku Ejipti, yonsi oili yalota viloto. Cila muntu ciloto cakwe cali namuno ciile. ⁶ Katondo lino Yosefu waya kunoyali alola ukuti yali asakamikwe cuze. ⁷ Nga auzya aomvi yakwe Falao, yano yayalilwe pamwi na aliwe mu ng'anda ya musambazi wakwe, ati, "Uzwe ilelo mwaloleka asakamikwe uli?" ⁸ Nayo yaasuka yati, "Swensi cila muntu watalota ciloto, lelo pano pasi wakuti atwilwile viloto vitu." Yosefu ati, "A Leza wenga sile akapeela ukwilula konsi ukwa viloto. Nenini viloto vinu. ⁹ Caleka mukulu wakwe yakatumikila ya lwako lwakwe waini anena Yosefu ciloto cakwe ati, "Mu ciloto cane nalinalota muti wa viseekwa vya matingi uli ku cinso cane ala uli ni misambo itatu, ¹⁰ nga zuwazuwa lino mafwa yamelako, maluwa yaliyaloleka lyene iviseekwa viseeka nu kuca. ¹¹ Nalindemile ulwako lwakwe Falao. Acino nalinatola iviseekwa vivyo nafenela mu lwako lwakwe Falao, imupela. ¹² Lyene Yosefu amunena ati, "Ciloto cikusenula vii: misambo itatu ya muti amanda yatatu. ¹³ Mu manda yatatu Falao ale wakufumya nu kukwelela mulandu wako, akuswilizye na pa ncito yako. Uli nu kuya pelanga Falao ulwako lwakwe waini ndi vino wacitanga lino wali katumikila wa lwako lwakwe waini. ¹⁴ Lelo ukanjusye lino vyonsi vyakuzipila, nupya napapata ukaye nu luse kunondi apakutaka izina lyane kuli Falao, kuti uka-

lenge nani nkafume mu ng’anda ii yaminyololo. ¹⁵ Pasi pano nemo yansenzile ku maka ukufuma ku mpanga ya Ayebulai, na munondi kwene nemo ntacita umwi mulandu awe uwakulenga kuti yanyepe.” ¹⁶ Lino kapanga mukulu wa mikate kwisano uvwa kwilula kwa ciloto kwazipila muze, anena Yosefu ati, “Nane kwene nkveti ciloto. Pa mutwe wane pali vimponda vya mikate itatu. ¹⁷ Mu cimponda ca papela mwali muli misango yonsi ya vyakulya vyoce vyakwe Falao, lelo ivyunyi vyali vikulya.” ¹⁸ Yosefu amunena ati, “Ciloto cikusenula vii: vimponda vitatu amanda yatatu ¹⁹ Mu manda yatatu Falao ale wakufumya mu ng’anda yaminyololo. Alino alapeela ilamulo kuti yakuputule umutwe, lyene umwili wako yalauning’inya ku muti ni vyunyi vilaulya.” ²⁰ Lyene uwanda uwalenga yatatu wali wanda uwa kuvyalwa kwakwe Falao. Falao wacitile aomvi yakwe yonsi icimulo. Alino afumya nu kwelela mukulu wakwe yakatumikila ya lwako lwakwe waini nu mukulu wakwe yakapanga ya mikate kwisano, ayalanga ku manso ya ntunguluzi zyakwe. ²¹ Lyene Falao awezezya mukulu wakwe yakatumikila ya lwako lwakwe waini pa cifulo cakwe, kuti amuombela. ²² Lelo mukulu wakwe yakapanga ya mikate kwisano wene amukoma. Cali wakwe ndi vino Yosefu wailwile viloto vyao. ²³ Lelo mukulu wakwe yakatumikila ya lwako lwakwe waini atiwisye Yosefu, wamwilile.

MEI 25-31

IVYUMA IVYAYA UMWI IZWI LYAKWE LEZA | UTANDIKO 42-43

“Yosefu Walangizya Ukuti Waikanyanga”

(Utandiko 42:5-7) Avino ana yakwe Izraeli aonsi yapi-ta pamwi na antu yauze ku kukala ingano, pa mulandu wakuti mu mpanga ya Kenani mwali cipowe. ⁶ Yosefu, mulasi wa mpanga ya Ejipti, wakazyanga ingano ku antu yonsi afumile konsikonsi mu nsi. Caleka ina yakwe Yosefu yaya kunoli, nga yafukama pansi yafupime iinamika impumi zyao pa musili. ⁷ Lino Yosefu walola aina yakwe, ayalooka, lelo acita ngati atayamanyile. Alino ayuzya mu ukali ati, “Uzye mufumile kwi mwemwe kwene?” nayo yaasuka yati, “Tufumile ku Kenani, twizile kala ivyakulya.”

w15 5/1 ifwa 13 pala. 5

“Ntanganjike mu Cifulo Cakwe Leza”

Nga Yosefu wene? Papo kwene sile wamanyile aina yakwe! Na cuze icakuti, lino waweni aina yakwe yakumufukamila wiiwisy ivyacitike lino wali umwance. Baibo ikalanda ukuti: “Yosefu aiusya viloto” vino Yeova walesile ukuti alote lino wali umwance, iviloto ivyalangiilanga insita lino aina yakwe yali nu kulamufukamila—wakwe vivi kwene yaile iyacita! (Utandiko 37:2, 5-9; 42:7, 9) Uzye Yosefu wali nu kucita uli? Uzye wali nu kuyazengela nanti ukulandula?

w15 5/1 ifwa 14 pala. 1

“Ntanganjike mu Cifulo Cakwe Leza”

Limwi mwemo ivyacitikile Yosefu vitanga vimucitikile. Nomba ukupusana nu kupalukana iviseeka sana umu ndupwa izingi izyayako ndakai. Ndi cakuti ivya musango uwo vyatucikila limwi tungalonda ukucita sile vino umwenzu witu ukutuneena nanti ukulingana nu untunze. Cingazipa sana ukukolanya Yosefu nu kwelenganya pali vino Yeova akulonda tucite pa ntazi iyo. (Mapinda 14:12) Mwaiusya ukuti ukupanga umutende na amulupwa kwacindama, nomba ukupanda umutende na Yeova nu Mwanakwe kwene kwacindamisa.—Mateo 10:37.

(Utandiko 42:14-17) Lelo Yosefu aasuka ati, “Cili ndi vino nalinavwanga, mwemwe nengu.” ¹⁵ Pakuti nsininkizye ukuti vino mukuvwanga pali nkwanu winu ivyacumi, namacita vii: Mwi zina lyakwe Falao nalapa ukuti mutalaswilila mpaka muto winu akize kuno. ¹⁶ Wenga uwa munomuli alinzile apite akamulete. Asyala mwensi mumasungwa mu ng’anda yaminyololo mpaka ndole ukuti vino mukuvwanga ivyacumi. Ndi cisi vivyo, nalapa mwi zina lyakwe Falao, ale mwemwe nengu.” ¹⁷ Lyene ayasunga mu ng’anda yaminyololo pa manda yatatu.

w15 5/1 ifwa 14 pala. 2

“Ntanganjike mu Cifulo Cakwe Leza”

Yosefu wezizye aina yakwe umu nzila izipusanepusane pakuti alole ivyali umu myenzo yao. Watandikilepo ukulanzanyanya nayo umu nzila iipe kupitila muli kasenula wakwe, lino wayapeezile umulandu wakuya inengu ukufuma uku mpanga yuze. Pakuti yaicingilile, yatandike ukulondolola apa lupwa lwao—yalanzile nu kuta yaa-kveti nu muto wao umulumendo uwasile uku ng’anda. Yosefu atalondanga yamanye ukuti watatemwa . Uzye icacumi umuto wakwe wali nu umi? Lyene Yosefu wamanyile ivyakucita pakuti ayezye nupya. Fwandi wayezizye lino wayanenyile ukuti afwile ukulola umuto wao umulumendo. Lino papisile insita walesile ukuti yapita pakuti yakalete muto wao ndi cakuti wenga pali aliyo wazumila ukusyala.—Utandiko 42:9-20.

(Utandiko 42:21, 22) Nga yavwanzyanya yati, “Cumi ndakai twavunukwa pa mulandu wakwe vino twacisile ku muto witu lino twaweni vino ali mu ntazi, nga na vino wapapatanga kuti tuwake umi wakwe. Lelo swemo tutuvwile kupapata kwakwe. Cii icingalenga ukuti tuye mu ntanzi ndi ii.” ²² Lubeni avwanga ati, “Namunenyile nati mutacisa mulumendo, lelo mutalondanga kuvwa. Mwalola lyene, ndakai tukucula pa mulandu wa mfwa yakwe.”

it-2 ifwa 108 pala. 4

Yosefu

Lino ivintu vii vyatandike ukucitika, aina yakwe Yosefu yatandike ukulola kwati Leza u wayafululanga pali vino

yakazizye umwina wao umu uzya. Lyene yatandike ukuipeela umulandu pa viipe vino yacisile ale na Yosefu akuvwako nomba yatamanyile ukuti ali mwina wao kwene wino yakazizye. Lino Yosefu uvwile vino yalanzanya-nyanga ivyalangililanga ukuti yalapiile, wafumile pano yali atandika nu kulila. Lino waswilile kuno yali, wanyefile Simeoni kufikila lino yaile yaleta umuto wao.—Utan. 42: 21-24.

Ukuvwikisya Sana Ivyaya Umu Malembelo

(Utandiko 42:22) Lubeni avwanga ati, “Namunenyile nati mutacisa mulumendo, lelo mutalondanga kuvwa. Mwalo- la lyene, ndakai tukucula pa mulandu wa mfwa yakwe.”

(Utandiko 42:37) Lubeni anena isi ati, “Ndi ntalaya nka- wele nawe, uce wize ukome ana yane aonsi yaili. Mumwike sile mu maka yane, nupya ndamuwezya.”

it-2 ifwa 795

Lubeni

Imiyele imwi isuma ino Lubeni wakweti yalolike lino wa- nenyile aina yakwe ali 9 ukuti yasumbile Yosefu umu cifula umutali amanzi ukucila ukumukoma, Lubeni waci- sile vii pano walondanga ukuti aswilile akafumye Yosefu ukwaula ukuti aina yakwe yamanye. (Utan. 37:18-30) Apa cisila ca myaka ukucila pali 20 lino aina kwene yaa yata- ndike ukwelenganya ukuti yapeezilwe umulandu wa kuya inengu uku Ejipti pa mulandu ni viipe vino yacisile kuli Yosefu, Lubeni waiwisye ukuti wene atakweti umulandu pa umi wakwe Yosefu. (Utan. 42:9-14, 21, 22) Nupya lino Yakobo wakanyiizye aina yakwe Yosefu ukusenda Benja- mini uku Ejipti pa lwendo lwakwe cili, Lubeni waneenyile isi ukuti alemelema ana yakwe yaili, amuneena nu kuti: “Ndi ntalaya nkawele nawe, uce wize ukome ana yane ao- nsi yaili.”—Utan. 42:37.

(Utandiko 43:32) Lyene Yosefu yamupeela ivyakulya aa- lya wenga api tebulo, na ina yonsi pamwi api tebulo lyuze. Aina Ejipti yano ali mu ng’anda nayo ala yakulya yonga, pa mulandu wakuti aina Ejipti yalolanga ukuti cali icawini- nyi ukulila pamwi na Ayebulai.

w04 1/15 ifwa 29 pala. 1

Visinka Ivyaya Mwi Buku Ilya Utandiko—Iciputulwa 2 43:32—U mulandu ci uno Aina Ejipti yalolenga uku- ti ukuliila pamwi na Ayebulai cali icawinyi? Yacitanga vii pa mulandu wakuti yali na na kapatulula ka mu mipepele nanti ukulola kwati mutundu wao wali ucinda- misye. Nupya Aina Ejipti yalolanga yakacema wa cintu cawinyi. (Utandiko 46:34) U mulandu ci? Aina Ejipti ya- lolanga ukuti yakacema yali aasulwe sana ukulinga na vino vintu vyatantikwe. Nanti limwi pa mulandu wakuti incende yakulimamo itakuzile, Aina Ejipti yapasile yaka- cema alondanga incende ukwakucemela iviteekwa vyao.

Kuwelenga Baibo

(Utandiko 42:1-20) Lino Yakobo uvwa ukuti ku mpa- nga ya Ejipti kuli ingano, auzya ana yakwe ati, “Uzye pacani cino mutenzi mukulolekesya sile?” ² Nga atwalili- la ukulanda ati, “Natinuvwa ukuti ku Ejipti kuli ingano. Pitini mukakale ingano zimwi kuti tutafwa ni nzala. ³ Ca- leka aina yakwe Yosefu ali ikumi iyafuma ku Kenani iyaya ku kukala ingano ku Ejipti. ⁴ Lelo Yakobo atazumilizye Benjamini wino yavilwe na Yosefu nyina na isi wenga kuti apite pamwi nayo. Wacisile cii pa mulandu wakoopa ukuti Benjamini angazanzwa. ⁵ Avino ana yakwe Izlae- li aonsi yapita pamwi na antu yauze ku kukala ingano, pa mulandu wakuti mu mpanga ya Kenani mwali cipowe. ⁶ Yosefu, mulasi wa mpanga ya Ejipti, wakazyanga inga- no ku antu yonsi afumile konsikonsi mu nsi. Caleka ina yakwe Yosefu yaya kunoli, nga yafukama pansi yafupi- me iinamika impumi zyao pa musili. ⁷ Lino Yosefu walola aina yakwe, ayalooka, lelo acita ngati atayamanyile. Ali- no ayuzya mu ukali ati, “Uzye mufumile kwi mwemwe kwene?” nayo yaasuka yati, “Tufumile ku Kenani, twizile kala ivyakulya.” ⁸ Nanti angala Yosefu walooka, lelo aina yakwe yene yaposiwa kumulooka. ⁹ Yosefu aiusya viloto ivyali pali aliyo vino walosile nga ayanena ati, “Mwemwe nengu, mwizile lola ndi tukweti utonte, na vino munga- zanza impanga itu.” ¹⁰ Nayo yamwasuka yati, “Musambazi, tusi nengu foo. Twatitwiza wa yaomvi yako kuti tukale sile ivyakulya. ¹¹ Swensi pamwi twavilwe ana aonsi iku- mi na yaili kuli tata wenga. Musambazi, tusi nengu foo, sweswe antu acumi.” ¹² Yosefu ayanena ati, “Awe! Mwizi- le lola ndi tukweti utonte, na vino mungazanza impanga itu.” ¹³ Nayo yaasuka yati, “Musambazi twavyalwa ana ao- nsi ikumi na yaili, swensi pamwi ku muntu wenga sile mwina Kenani. Mwina witu wenga wafwa, nga nu muto witu ndakai asile kuli tata.” ¹⁴ Lelo Yosefu aasuka ati, “Cili ndi vino nalinavwanga, mwemwe nengu. ¹⁵ Pakuti nsininki- zye ukuti vino mukuvwanga pali nkwangu winu ivyacumi, namacita vii: Mwi zina lyakwe Falao nalapa ukuti mu- talaswilila mpaka muto winu akize kuno. ¹⁶ Wenga uwa munomuli alinzile apite akamulete. Asyala mwensi mu- masungwa mu ng’anda yaminyololo mpaka ndole ukuti vino mukuvwanga ivyacumi. Ndi cisi vivyo, nalapa mwi zina lyakwe Falao, ale mwemwe nengu.” ¹⁷ Lyene ayasunga mu ng’anda yaminyololo pa manda yatatu. ¹⁸ Pa wanda uwalenga yatatu Yosefu ayanena ati, “Nene muntu wino akaopa Leza. Caleka citini cii kuti mutakomwa.” ¹⁹ Pakuti nsininkizye ukuti mwemwe acumi, wenga uwa munomuli amasyala asungwe mu ng’anda yaminyololo muno mwa- li. Mwemuno mwasyala mumaswilila kuti mutwale ingano zino mwatimukala ku amu mang’anda inu kuno kuli cipo- we. ²⁰ Lyene mulinzile mukize na nkwangu winu kunondi. Cii cilasininkizya kunondi ukuti vino mukuneena ivyacu- mi, nga nani ntalamukoma. Nayo yazumilizya pali cii.

